

**Museu del Ferrocarril
de Catalunya a Vilanova i la Geltrú**
MNACTEC

Visita teatralitzada Nit dels Museu 2023

Títol: *Una conversació real, o no!*

Tema: Francesc Gumà i Ferran porta el ferrocarril a finals del segle XIX a la seva ciutat natal i molts altres avenços. En concret, per al del ferrocarril va mostrar-se molt agraït al diputat Víctor Balaguer pel seu suport.

Argument: Després de dotze intents, en el tretzè, el que presenta el Senyor Gumà i Ferran, és acceptat per l'Estat el 1877. A més d'haver presentat un projecte més solvent i rigorós que els anteriors, Gumà va comptat amb l'ajuda a Madrid de Balaguer.

Premissa ("moraleja"): Constància i perseverança permeten avançar!

Gènere i tipus: Teatre popular.

Personatges:

- El promotor del ferrocarril a Vilanova, Senyor Francesc Gumà i Ferran,
- El Ministre de Foment i Ultramar d'aquell moment, i diputat a Corts pel districte de Vilanova, Senyor Víctor Balaguer.

Diagramació:

Escena única.

Els dos personatges surten i es queden al "balconet" d'un dels vehicles ferroviaris que Gumà ha adquirit als EUA. És un cotxe de passatgers HARLAN, per a circular en la línia fèrria que s'acaba d'inaugurar el 29 de desembre de 1881.

A baix estan envoltats de la gent de la ciutat que festegen l'arribada del tren. És l'1 de gener de 1882, el quart dia de celebracions. Després de la missa de campanya celebrada a la plaça de l'estació a les 9h del matí, en els terrenys que Gumà ha regalat a Balaguer, 98.000 pams quadrats, s'ha col·locat la primera pedra del que serà l'edifici públic "Biblioteca-Museu Balaguer, somiat per Balaguer des de fa molt temps.

Sinopsis: Relat breu teatralitzat d'una conversa de la que no tenim constància documental, però que es podria haver produït entre els dos personatges durant els dies en que es celebrava l'arribada del tren a Vilanova, en els darrers dies de desembre de 1881 i els primers de 1882.

ESCENA ÚNICA

Personatge 1 – Francesc Gumà:

Acotació:

Francesc Gumà i Ferran (Vilanova i la Geltrú, 27 de març de 1833 – 16 de desembre de 1912) fou un empresari i polític català, nascut a Vilanova, amb ascendència vilanovina documentada des del segle XVI. Era fill de Sebastià Gumà i Soler (1794-1850), indiano, comerciant i fundador de l'empresa Gumà, Roquer y Cia (1833), coneguda popularment com la "Fàbrica de la Rambla", (la segona fàbrica tèxtil de vapor de l'Estat, després de la barcelonina Bonaplata).

Estudià primària a l'escola de Pau Mimó i Raventós de Vilanova i la Geltrú. Als quinze anys, va entrar a treballar al despatx comercial de la fàbrica del seu pare. Dos anys després, ple d'inquietuds, decideix provar fortuna pel seu compte emigrant a ultramar, més concretament a Matanzas, població cubana amb una forta presència de vilanovins. Allà va fer fortuna. El 1871 retorna degut a que la seva salut s'ha ressentit per la seva activitat frenètica de treball, la qual cosa no l'impedeix que emprengui noves iniciatives a la seva ciutat natal com la creació del primer banc vilanoví, moltes reformes i ajudes urbanístiques i el gran projecte de portar el ferrocarril a la seva localitat natal.

Gumà comença el diàleg. Està feliç i pletòric de poder agrair a Balaguer el suport que li ha donat a Madrid durant tot el procés de tramitació de la concessió de construcció de la línia fèrria per part de l'Estat.

Ha dedicat molt més terrenys dels que habitualment són necessaris per a usos del ferrocarril. L'estació serà la més gran i majestuosa de la línia, a una banda i altra dedica espais a tallers, magatzems i altres que seran dedicats més endavant a la producció ferroviària i al progrés de la vila, amb una visió de futur molt ampla. Vol que serveixin per a donar feina i prosperitat als seus conciutadans.

Una part d'aquests terrenys els ha regalat ara a Balaguer per edificar el que serà un dels primers edificis construïts com a Museu al país i que en el futur albergarà un important patrimoni documental i cultural.

Ara, en aquest quart dia de celebracions dedicades a l'arribada del ferrocarril, dediquen un moment més privat per parlar entre els dos.

Personatge 2 – Víctor Balaguer:

Acotació:

Víctor Balaguer i Cirera (Barcelona, 11 de desembre de 1824 – Madrid, 14 de gener de 1901) polític liberal, periodista, escriptor romàntic, poeta, dramaturg i historiador català. Fou un dels principals impulsors del moviment de la renaixença catalana.

Durant el temps que Gumà ha dedicat a la tramitació a Madrid de la concessió ferroviària, ell era el Ministre de Foment i Ultramar. Des de la seva posició política l'ha pogut donar el seu suport.

En el moment en que es produeix aquesta conversa no pot estar més ufà, content i pagat. Fa poc més d'una hora s'ha celebrat la solemne col·locació de la primera pedra del que serà el seu gran projecte, la "Biblioteca i Museu" que portarà el seu nom.

Diàlegs

ACTE ÚNIC

Francesc Gumà: (fent desaparèixer un borrissol inexistent de la solapa del seu vestit)

Amic Balaguer, quatre dies ja de la gran epopeia de l'arribada del ferrocarril a aquesta la nostra ciutat! Quatre dies d'eufòria i celebracions, però ni el meu cos ni la meva ànima donen mostres de cansament. Ni imagines la joia que omple el meu cor! Per fi el tren ha arribat a Vilanova i el país i les seves gents ho celebren.

Víctor Balaguer: (observant-lo amb agraïment)

Benvolgut Gumà, jo també estic molt satisfet que finalment tot ha sortit com esperàvem i ara el ciutadans de Vilanova i la Geltrú gaudiran d'un avenç tant important i necessari com el ferrocarril. Els facilitarà i canviarà les seves vides.

Francesc Gumà: (Ara, amb les mans als costats de la seva armilla mira detingudament Balaguer)

No hi ha cap dubte que això serà així, amic Balaguer! Vilanova ja ha començat a fer un canvi destacable amb les meves propostes. I ara amb els llocs de treball que el ferrocarril proporcionarà a la ciutat, moltes famílies tindran feina i finançament durant molt temps.

Víctor Balaguer: (Somriu mentre l'observa)

Així serà amic meu! La vostra visió de futur deixarà una petjada inoblidable a la ciutat. Ni jo ni tots els que aquests dies celebren aquesta gran fita que has aconseguit per Vilanova, ho dubtem.

Francesc Gumà: (fa un gest tímid, indicant que no segueixi amb les seves lloances)
Tot és poc per Vilanova i els meus conciutadans! Feia temps que era molt necessari comptar amb el tren, un avenç que jo vaig conèixer bé a Cuba i els Estats Units per aquestes contrades i donar sortida cap al port als productes de molts industrials i homes d'empresa que faran créixer el país. Vos he citat aquí per poder parlar de forma més calmada que a les commemoracions i festeigs d'aquests dies.

Víctor Balaguer: (el mira amb interès i deteniment)

Us escolto amb atenció, amic Gumà!

Francesc Gumà: (es situa davant per davant de Balaguer i provoca una encaixa de mans entre ells dos)

Amic Balaguer, sé molt be que sense el vostre suport aquest somni del ferrocarril no hagués estat possible, i per això vull tornar a agrair-vos tot el que heu fet des de l'inici. Aquest ha estat el motiu de la cessió dels terrenys per part meva on fareu la construcció del vostre futur Museu.

Víctor Balaguer: (observant-lo amb agraïment)

Apreciat Gumà! Soc jo qui està absolutament agraït. Jo he fet el que calia. Avui estic pletòric perquè aquest matí hem col·locat la primera pedra del meu gran projecte cultural per a la ciutat. Els vilanovins i les vilanovines gaudiran en uns anys d'un gran edifici públic, centre de cultura i del "saber". Ja estic en converses amb el gran mestre d'obres Jeroni Granell, amb el que projectem un dels primers museus públics del país. L'hem concebut com a "temple clàssic" que albergarà biblioteca i museu, per als vostres conciutadans.

Francesc Gumà: (obre un gran somriure cofoi)

M'alegra molt escoltar aquestes paraules, amic meu, quina gran iniciativa! El tren i la seva tecnologia porta el progrés, i la cultura, sense dubte, alimenta l'ànima. Percebo que junts posarem les bases per a un gran futur d'aquest municipi.

Víctor Balaguer: (observant-lo amb agraïment)

Puc assegurar, amic Gumà, que així serà! vilanovins i vilanovines ens recordaran com a impulsors i promotors de la modernitat d'aquesta encisadora vila que es mereix la nostra estima.

Francesc Gumà: (posant la mà a les espatlles de Balaguer)

Tornem a la celebració i felicitem-nos de la bona acollida i tot el que hem pogut celebrar en aquests dies. Desitjo que per molts anys puguem gaudir d'aquests vehicles comprats i fabricats als Estats Units. Els més moderns que fins ara ha conegut el país, i de tot el que significarà per a les viles per on ara circulen. Pel vostre gran edifici, amic Balaguer, i per tot el que aportarà a les ànimes de les persones que el gaudiran!

Víctor Balaguer: (observant-lo de nou amb agraïment)

Per molt anys i per vostè, estimat Gumà! que ens ha portat la modernitat a la vila, la mobilitat i el progrés definitiu, i ha permès que jo alci el meu somni en aquests 98.000 pams quadrats de terra que avui m'ha obsequiat.

(Feliços tots dos, es giren i tornen a entrar al vehicle)

FI